

DROBEC REGISTRA LJUBLJANSKEGA NAKLADNIŠKEGA URADA IZ LETA 1544

JOSIP ZONTAR

V svojem odličnem delu »Trgovina slovenskega zaledja s primorskimi mesti od XIII. do konca XVI. stoletja«¹ je opozoril prof. Ferdo Gestrin med drugim na pomen mitninskih in podobnih knjig za zgodovino trgovine in gospodarskega prometa sploh.² Zato morda ne bo odveč, če objavim drobec registra nakladnine, ki so jo predpisali na ljubljanskem uradu v času od 15. aprila do 31. avgusta 1544. Našel ga je v dunajskem arhivu dvorne komore prof. Herbert Hassinger (Innsbruck)³ med spisi nekdanjega vodje višjega mitninskega urada v Ljubljani in poznejšega deželnega vicedoma Krištofa Knüllenberg.⁴ Ravno takrat sem delal v istem arhivu. Ker je bil prof. Hassinger mnenja, da bom jaz laže ugotovil osebe, ki se omenjajo v registru, mi je prepustil gradivo v objavo, za kar se mu lepo zahvalim.

V registru je omenjeno samo blago, za katero je bilo treba plačati poleg mitnine še »naklado« (nabitek, Aufschlag). S tem pa je že povedano, da izvemo iz njega le za nekaj vrst blaga.

V usodnem letu 1529 je 7. julija uvedel nadvojvoda Ferdinand za 3 leta naklado na živino, ki so jo gnali iz ogrskih v avstrijske dežele. Tu so pobirali novo pristojbino po naslednji tarifi: od ogrskega vola ali konja 1 ogrski goldinar, od junca 45 krajcarjev, od krave 15 kr., od prašiča 6 kr. in od koštruna 4 kr.⁵ V ponovni stiski leta 1532 je Ferdinand 7. aprila podaljšal veljavnost gornjega predpisa in razširil naklado na izvoz živine iz vseh dednih dežel ter še na izvoz kož, kolikor je oboje blago šlo na »Laško«.⁶ Kako je zadela ta pristojbina beneško republiko, dokazujeta dve poročili Marina Sanuta iz junija 1532: beneški poslanik je govoril s kancelarjem Ferdinanda I., kardinalom Bernardom Clesom, glede nove naklade na izvoz živine na Beneško, beneški poslanik pa sporoča Ferdinandu novice iz Carigrada in hkрати intervenira v isti zadevi.⁷

Razširjena tarifa je vsebovala naslednje postavke:

od ogrskega vola 1 gld.,
od domačega vola ali junca 30 kr.,
od jezdnega konja 1 gld.,
od kmečkega konja 30 kr.,
od koštruna ali ovce 6 kr.,
od prašiča 10 kr.,
za cel svinjski »boh«⁸ 6 kr.,
za dve volovski koži 3 kr.,
za tri telečje kože 2 kr.

Notranjeavstrijske dežele, h katerim je štela tudi Kranjska, so že poznale mitnino na živino. Odslej so plačevali na Kranjskem ob izvozu živine še naklado, ki sta jo morala predstojnika ljubljanskega in goriškega mitninskega urada posebej vpisovati ter obračunavati z dvorno komoro.

Naslednjo spremembo je predpisal Ferdinand I. dne 15. marca 1544: poleg običajne mitnine in stare naklade je uvedel novo naklado, vendar z različnimi tarifami za posamezne dežele. Za Kranjsko so veljale naslednje postavke:⁹

za ogrskega vola 1 gld.,
za domačega vola ali junca 30 kr.,
za kravo 15 kr.,
za majhnega junca 7 1/2 kr.,
za bikca ali telico 5 kr.,
za domačega koštruna 6 kr.,
za jezdnega konja 1 gld.,
za kmečkega konja 30 kr.,
za majhnega konjička 15 kr.,
za pitanega prašiča 1 1/4 kr.,
za nepitanega prašiča 1 kr.,
za cel svinjski »boh« 2 kr.,
za volovsko kožo 2 kr.,
za kožo junca ali krave 1 1/2 kr.,
za kožo konja 1 1/2 kr.,
za kožo kože 1/2 kr.,
za kožo prašiča 1/4 kr.,
za kožo jagnjeta ali polha 2 1/2 kr.,
za par podplatnega usnja 1/2 kr.,
za 1 tovor kož (teža 3 1/2 centa) 30 kr.,

(ta postavka velja samo za meščane in tržane kranjskih mest in trgov, medtem ko tujeji plačajo 40 kr.),

za 1 tovor kožuhovine (teža 3 cente) 1 gld. 20 kr.,
za 1 tovor platna 40 kr.,
za 1 cent platna 25 kr.,
za 1 tovor hodnika 30 kr.

Kranjska je bila edina notranjeavstrijska dežela, ki ji je bila naložena tedaj še naklada na železo in izdelke iz njega:

za 1 cent surovega železa in polizdelkov 1 kr.,
za 1 cent železnih izdelkov 2 kr.,
za 1 cent žebeljev 3 kr.

Dne 5. septembra 1544 je poročal Krištof Knüllenberg dvorni komori na Dunaj, kolikor je znašal donos nove naklade v času od njene uvedbe 15. aprila do konca avgusta 1544, torej za 4 in pol meseca. Priložil je izpisek iz mitninske knjige, ki ga tu uporabljam. Trgovsko blago sem razporedil po

skupinah, ki jih ima v svoji knjigi F. Ge-strin:

1. živina in mesni izdelki,
2. kože, kožuhovina, usnje,
3. železo, železni izdelki ter druge kovine,
4. platno in hodnik.

Navajam datum izvoza, količino blaga (la-
ket, približno 276 cm; funt, približno 0,56 kg;
1 cent = 100 funtov; 1 tovor = 3—3 1/2 centa),
znesek naklade v goldinarjih (gld.), krajcar-
jih (kr.) in pfenigih (d.). Izvozniki slede po
abecednem zaporedju. Skupni podatki po
mesecih se nanašajo na april, maj, junij, ju-
lij, avgust.

1. ŽIVINA IN MESNI IZDELKI

a) konji

1. 5. Alovis, 1 jezdni konj, 1 gld.,
 1. 7. Anton, 2 jezdna in 1 konj za delo, 2 gld. 30 kr.,
 19. 4. Khernel Jurij, 1 konj za delo, 30 kr.,
 1. 5. Pamphilo, 3 konji za delo, 1 gld. 30 kr.,
 1. 7. Palmiero, 1 jezdni konj, 1 gld.,
 26. 4. Raguša Andrej (Gradiška), 3 mali konji, 45 kr.,
 1. 7. Suan Martin, 6 konj za delo, 7 majhnih jezdnih konj, 4 gld. 45 kr.,
 2. 7. Suardo, 1 majhen konj, 15 kr.,
 23. 4. Štefan in Jurij iz Pazina ter Krištof Kra-
bat, 3 majhni konji, 1 gld.,
 1. 7. Tadeo, 1 majhen konj, 15 kr.,
 14. 6. Todolt Jakob, 1 konj za delo, 30 kr.,
 24. 4. Wolf, 1 jezdni konj, 30 kr.
- Skupaj 32, po mesecih: 8—4—1—19—0

b) voli in junci

29. 4. Čižman (Zischman) Gregor, 25 domačih juncev, 12 gld. 30 kr.,
15. 6. Čižman (Zischman) Gregor, 27 domačih juncev, 13 gld. 30 kr.,
10. 7. Čižman (Zischman) Gregor, 40 domačih juncev, 20 gld.,
31. 8. Čižman (Zischman) Gregor, 36 domačih volov, 18 gld.,
26. 5. Čuk (Tschuk) Lenart, Košorok in tovariši, 83 juncev (za Gorico), 15 gld.,
14. 7. Čuk Lenart, 12 juncev, 6 gld.,
19. 7. Čuk Lenart in Boštjan Ziller, 30 juncev (za Gorico), 15 gld.,
12. 8. Čuk Lenart in Ambrož Pesler, 135 domačih volov (za Gorico), 67 gld. 30 kr.,
31. 8. Čuk Lenart in Bernard Vodopivec, 44 domačih volov (za Gorico), 22 gld.,
17. 8. Mophet Venturin, 332 juncev, 166 gld.,
18. 8. Mophet Venturin, 10 ogrskih volov in 224 juncev, 122 gld.,
24. 8. Mophet Venturin, 7 ogrskih volov in 297 domačih volov in juncev, 155 gld. 30 kr.,
4. 8. Neuhofer Ahac, 29 domačih volov, 14 gld. 30 kr.,
28. 8. Sbardelatto Giov. Battista, 199 domačih volov in juncev, 99 gld. 30 kr.,

25. 4. Strahajne Jurij, 14 domačih juncev, 7 gld.,
 15. 4. Scherer Andrej, 30 domačih juncev, 15 gld.,
 16. 4. Scherer Andrej, 24 domačih juncev, 12 gld.,
 26. 5. Scherer Andrej, 36 domačih juncev, 16 gld.,
 22. 6. Scherer Andrej, 35 juncev, 16 gld. 30 kr.,
 20. 7. Scherer Andrej, 43 juncev, 21 gld. 30 kr.,
 31. 8. Scherer Andrej, 101 domači vol, 50 gld. 30 kr.,
 24. 5. Ular Mihael, 20 domačih juncev, 10 gld.,
 17. 6. Ular Mihael, 16 domačih juncev, 8 gld.,
 5. 8. Valentin Piero, 25 ogr. volov, 374 domačih volov in juncev, 212 gld.,
 7. 8. Valentin Piero, 9 ogr. volov, 200 domačih volov in juncev, 109 gld.,
 21. 8. Valentin Piero, 154 domačih volov in juncev, 77 gld.,
 27. 8. Valentin Piero, 392 domačih volov in juncev, 196 gld.,
 30. 8. Valentin Piero, 192 domačih volov in juncev, 96 gld.,
 24. 6. Vodopivec Bernard in Ambrož Pesler, 62 juncev (za Gorico), 31 gld.,
 12. 8. Ziller Gregor, 20 domačih volov, 10 gld.
- Skupaj 4277 glav, po mesecih: 93—139—140—125—2780

c) mesni izdelki (bohi)

21. 4. Andrej, 1 kos, 2 kr.,
7. 5. Andrej in tov., 8 1/2 kosov, 17 kr.,
24. 5. Andrej in tov., 12 kosov, 24 kr.,
9. 7. Andrej in Jurij, 2 kosa, 4 kr.,
16. 8. Andrej in tov., 4 kosi, 8 kr.,
23. 8. Andrej in tov., 6 kosov, 12 kr.,
26. 7. Bastijan in Viljem, 4 kosi, 8 kr.,
9. 8. Bastijan in tov., 3 kosi, 6 kr.,
5. 7. Bastl in tov., 8 kosov, 16 kr.,
10. 5. Blaž in tov., 3 kosi, 6 kr.,
30. 5. Cenc (Zenz), 2 kosa, 4 kr.,
7. 6. Cigoj (Zigoy), 1 kos, 2 kr.,
31. 5. Gašper in tov., 5 kosov, 10 kr.,
16. 4. Gregor, 1 kos, 2 kr.,
18. 6. Gregor in tov., 3 kosi, 6 kr.,
27. 5. Helena, 1 kos, 2 kr.,
16. 5. Jacomo, 6 kosov, 12 kr.,
2. 8. Jakob in tov., 3 kosi, 6 kr.,
20. 8. Jakob in tov., 7 kosov, 14 kr.,
21. 8. Jakob in tov., 6 kosov, 12 kr.,
28. 5. Janž in tov., 8 kosov, 16 kr.,
2. 7. Janž in tov., 15 kosov, 30 kr.,
23. 4. Jurij in Štefan, 2 kosa, 4 kr.,
27. 8. Jurij, 19 kosov, 38 kr.,
26. 4. Kocijan in tov., 8 kosov, 16 kr.,
11. 5. Kocijan, 19 kosov, 38 kr.,
30. 6. Kocijan, 1 kos, 2 kr.,
29. 4. Lenart in tov., 3 kosi, 6 kr.,
5. 6. Luka in tov., 1 1/2 kosa, 3 kr.,
30. 8. Luka in tov., 15 kosov, 30 kr.,
15. 6. Martin, 1 kos, 2 kr.,
17. 5. Matevž in tov., 4 kosi, 8 kr.,
19. 7. Matevž in Andrej, 4 1/2 kosa, 9 kr.,
8. 5. Matija, 1/2 kosa, 1 kr.,
14. 6. Paldauf in tov., 7 kosov, 14 kr.,
4. 7. Picardo Aldrago, 1 kos, 2 kr.,
1. 7. Piero, 4 kosi, 8 kr.,
14. 5. Primož in tov., 3 kosi, 6 kr.,

24. 5. Sengschmidt Lovro in tov., 29 1/2 kosa, 58 kr.,
 16. 7. Suan, 1 kos, 2 kr.,
 29. 6. Štefan in tov., 9 kosov, 18 kr.,
 28. 8. Štefan in Jakl, 4 kosi, 8 kr.,
 4. 6. Taller Janž in tov., 8 kosov, 16 kr.,
 12. 7. Tomaž in Gašper, 3 kosi, 6 kr.,
 20. 4. Urban, 1 kos, 2 kr.,
 25. 6. Urban in tov., 3 kosi, 6 kr.,
 3. 5. Viljem in tov., 2 kosa, 4 kr.,
 29. 8. Wallant in tov., 5 kosov, 10 kr.,
 21. 6. Wolf, 4 kosi, 8 kr.,
 6. 8. Zupan (Supan), 1 kos, 2 kr.,
 Skupaj 274 1/2 kosa, po mesecih: 17—103 1/2
 —38 1/2—42 1/2—73

2. KOZE, KOŽUHOVINA IN USNJE

a) kože

17. 5. Adrian Giacomo, 10 tovorov (= t.), 6 gld. 40 kr.,
 31. 5. Adrian Giacomo, 5 t., 3 gld. 2 kr.,
 2. 7. Adrian Giacomo, 22 t., 14 gld. 40 kr.,
 2. 8. Baseo Francesco, 9 t., 6 gld.,
 16. 8. Baseo Francesco, 10 t., 6 gld. 40 kr.,
 14. 5. de Bucari (Bakar) Hieronim, 24. t., 16 gld.,
 7. 5. de Fendt de Leidii, 24 t., 16 gld.,
 28. 4. de Fin Francesco, 16 t., 10 gld. 40 kr.,
 5. 7. de Fin Francesco, 8 t., 5 gld. 20 kr.,
 5. 5. de la Vecchia Gašper, 53 t., 35 gld. 20 kr.,
 14. 5. de la Vecchia Gašper, 16 t., 10 gld. 40 kr.,
 21. 6. de la Vecchia Gašper, 34 t., 22 gld. 40 kr.,
 14. 6. Forest Andrej, 60 t., 40 gld.,
 21. 6. Forest Andrej, 20 t., 13 gld. 20 kr.,
 24. 6. Forest Andrej, 11 t., 7 gld. 20 kr.,
 1. 7. Forest Andrej, 21 t., 14 gld.,
 29. 7. Gemizeli Carlo, 14 1/2 t., 9 gld. 40 kr.,
 29. 8. Hanibal, 4 1/2 t., 3 gld.,
 20. 8. Jurij z Iga, 6 kravjih kož, 9 kr.,
 17. 5. Marenz Ludvik, 5 t., 3 gld. 20 kr.,
 5. 6. Marenz Ludvik, 29 t., 19 gld. 20 kr.,
 18. 6. Marenz Ludvik, 6 1/2 t., 4 gld. 20 kr.,
 2. 7. Marenz Ludvik, 9 1/2 t., 6 gld. 20 kr.,
 20. 8. Marenz Ludvik, 14 t., 9 gld. 20 kr.,
 2. 8. Marco de Alessandria, 7 t., 4 gld. 40 kr.,
 19. 7. Marko in Andrej, 15 kravjih kož (skupaj z usnjem pod c), 28 kr. 2 d.,
 16. 7. Martinengo Jakob, 8 t., 5 gld. 20 kr.,
 26. 7. Martinengo Jakob, 6 t., 4 gld.,
 28. 4. Mophet Giov. Battista, 13 t., 8 gld. 40 kr.,
 2. 8. Mophet Venturin, 15 t., 10 gld.,
 13. 8. Mophet Venturin, 14 1/2 t., 9 gld. 40 kr.,
 27. 8. Mophet Venturin, 7 1/2 t., 5 gld.,
 17. 5. Moscon Anton, 7 t., 4 gld. 40 kr.,
 14. 5. Moscon Bernard, 13 t., 8 gld. 40 kr.,
 16. 8. Moscon Francesco, 7 t., 4 gld. 40 kr.,
 7. 5. Moscon Poloni, 5 t., 3 gld. 20 kr.,
 23. 7. Moscon Poloni, 10 1/2 t., 7 gld.,
 29. 4. Pastor Gašper, 6 1/2 t., 4 gld. 20 kr.,
 4. 6. Picardo Aldrago, 10 t., 6 gld. 40 kr.,
 16. 6. Picardo Aldrago, 80 t., 53 gld. 20 kr.,
 21. 6. Picardo Aldrago, 9 t., 6 gld.,
 4. 7. Picardo Aldrago, 52 t., 34 gld. 40 kr.,
 2. 8. Picardo Aldrago, 50 t., 33 gld. 20 kr.,
 16. 8. Picardo Aldrago, 22 t., 14 gld. 40 kr.,

1. 7. Piero, 2 volovski koži, 4 kr.,
 3. 5. Rizzo Francesco (Trst), 14 t., 9 gld. 20 kr.,
 26. 5. Rossii Jakob, 4 1/2 t., 3 gld.,
 2. 8. Rossii Jakob, 4 t., 2 gld. 40 kr.,
 13. 5. Sbardelatto Giov. Batt., 2 t. in 9 kravjih kož, 1 gld. 33 kr. 2 d.,
 6. 6. Sbardelatto Giov. Batt., 9 t., 6 gld.,
 27. 8. Spinello Todoro, 4 1/2 t. in 8 kravjih kož, 3 gld. 12 kr.,
 7. 5. Šore (Schorz) Blaž, 6 t., 4 gld.,
 23. 4. Torta Jakob, 13 t., 8 gld. 40 kr.,
 20. 8. Torta Jakob, 60 t., 40 gld.,
 4. 6. Valentin Piero, 30 t., 20 gld.,
 17. 6. Valentin Piero, 30 t., 20 gld.,
 29. 7. Valentin Piero, 12 t., 8 gld.,
 4. 8. Valentin Piero, 18 t., 12 gld.,
 20. 4. Valko, 10 kravjih kož, 15 kr.,
 21. 4. Valko, 18 kravjih kož, 27 kr.,
 17. 5. Valvasor Giov. Batt., 29 t., 19 gld. 20 kr.,
 4. 6. Valvasor Giov. Batt., 15 t., 10 gld.,
 30. 7. Valvasor Giov. Batt., 26 t., 17 gld. 20 kr.,
 16. 8. Valvasor Giov. Batt., 12 t., 8 gld.,

Skupaj 1058 tovorov in 68 posameznih kož, po mesecih:
 48 1/2 — 217 1/2 — 343 1/2 — 189 1/2 — 259
 tovorov
 28 — 9 — 0 — 17 — 14
 posameznih kož
 1058 tj. približno 37.030 centov

b) kožuhovina

6. 5. Alt Ludvik, 2 1/2 t. kožuhovine, 50 kr.,
 14. 5. Alt Ludvik, 7 t. kožuhovine, 2 gld. 20 kr.,
 14. 6. Alt Ludvik, 1 t. kožuhovine, 20 kr.,
 4. 7. Alt Ludvik, 3 t. kožuhovine, 1 gld.,
 11. 8. Anspacher Janž, 1/2 t. polhovk, 10 kr.,
 23. 5. Frankovič Mihael, 4 t. kožuhovine, 1 gld. 20 kr.,
 23. 5. Hilleprant Jurij, 6 t. kožuhovine, 2 gld.,
 24. 5. Hochstetter Gašper, 5 t. kožuhovine, 1 gld. 40 kr.,
 10. 5. Hohenhauser Danijel, 2 1/2 t. kožuhovine, 50 kr.,
 30. 5. Samerl Blaž, 8 t. kožuhovine, 2 gld. 40 kr.,
 1. 7. Suan Marko, 1 t. kožuhovine, 20 kr.,
 7. 8. Schrott Viljem, 1 1/2 t. polhovk, 30 kr.,

Skupaj 42 tovorov, po mesecih:
 0 — 35 — 1 — 4 — 0 t. kožuhovine
 0 — 0 — 0 — 0 — 2 t. polhovk
 42 tovorov po 3 cente = 126 centov

c) usnje

21. 4. Anton in tov., 22 parov podplat. u., 11 kr.,
 25. 7. Anton in tov., 50 parov podplat. u., 25 kr.,
 29. 6. Jakob in tov., 13 parov podplat. u., 6 kr. 2 d.,
 30. 6. Kocijan, 1 kos usnja, 1 d.,
 21. 5. Lenart, 6 parov podplat. u., 3 kr.,
 19. 7. Marko in Andrej, 12 parov podplat. u. in 2 para stranic, gl. pod a),

20. 4. Peter in tov., 15 1/2 parov podplat. u., 7 kr. 3 d.,

14. 6. Primož, 1 par podplat. u., 2 d.

Skupaj 119 parov podplatnega usnja, 1 kos usnja in 2 para stranic po mesecih:

37 1/2 — 6 — 14 — 62 — 0

1 2

3. ZELEZO, ZELEZNI IZDELKI IN DRUGE KOVINE

20. 8. Ahac, 650 funtov (= f.) sekir, 22 kr. 3 d.,
 26. 7. Andrej in Supan, 600 f. želez. izdelkov (kranj. žel.), 21 kr.,
 29. 6. Anton, 1 cent koroškega železa, 2 kr.,
 12. 5. Bartoletto Angelo, 20.640 f. kranjskega železa, 6 gld. 53 kr. 1 d.,
 28. 4. Bastian, 150 f. želez. izd. (kranj.), 5 kr. 1 d.,
 12. 7. Blasii, 3250 f. kor. žel., 1 gld. 5 kr.,
 9. 7. De Fin Francesco, 1150 f. kranj. žel., 40 kr. 1 d.,
 21. 4. Frankovič Mihael, 8003 f. kor. žel., 2 gld. 40 kr.,
 5. 5. Frankovič Mihael in Aldrago, 12.550 f. (kranj. in kor.) žel., 4 gld. 11 kr.,
 9. 5. Frankovič Mihael, 10.350 f. kor. žel., 3 gld. 27 kr.,
 9. 5. Frankovič Mihael, 550 f. žel. izd. (kranj.), 19 kr. 1 d.,
 24. 5. Frankovič Mihael, 2 t. kranj. žebeljev (320 f.), 11 kr.,
 29. 5. Frankovič Mihael, 13.200 f. kor. žel., 4 gld. 24 kr.,
 4. 8. Frankovič Mihael, 2080 f. kor. žel., 41 kr. 2 d.,
 9. 8. Frankovič Mihael, 3000 f. kor. žel., 1 gld.,
 29. 8. Frankovič Mihael, 26.320 f. kor. žel., 8 gld. 46 kr. 1 d.,
 15. 6. Goršan, 1 1/2 t. (= 300 f.) žebeljev, 10 kr. 2 d.,
 20. 4. Gregor, 200 f. železa, 4 kr.,
 10. 8. Hainricher in tov., 8040 f. kranj. žebeljev, 4 gld. 41 kr. 1 d.,
 23. 8. Jurko, 200 f. kor. železa, 4 kr.,
 27. 8. Kharner Klement, 8 t. (= 2350 f.) ling za vrata (narb), 1 gld. 22 kr. 2 d.,
 7. 5. Klement 50 f. kor. železa, 1 kr.,
 29. 6. Klement in Krištof, 200 f. podkev, 7 kr.,
 27. 8. Klement, 100 f. kor. železa, 2 kr.,
 25. 4. Kreuzer Janž in Lenart Hren, 8658 f. žel. izd., 5 gld. 3 kr.,
 7. 5. Kreuzer Janž in Lenart Hren, 2470 f. žel. izd., 1 gld. 26 kr. 2 d.,
 23. 7. Kreuzer Janž in Lenart Hren, 10.000 f. kor. žel., 1 gld. 59 kr.,
 23. 7. Kreuzer Janž in Lenart Hren, 3400 f. kranj. žel. izd., 1 gld. 59 kr.,
 6. 8. Kreuzer Janž in Lenart Hren, 8660 f. kor. žel., 2 gld. 52 kr.,
 6. 8. Kreuzer Janž in Lenart Hren, 1750 f. kor. žebeljev, 59 kr. 3 d.,
 17. 5. Krištof in Matija, 1050 f. kor. žel. 21 kr.,
 25. 6. Krištof, 200 f. kor. žel., 4 kr.,
 29. 6. Krištof, 1 t. (= 160 f.) žebeljev, 5 kr. 2 d.,
 29. 6. Križman in Anton, 100 f. (= 4000 žebeljev), 2 kr.,

21. 5. Leicher Matej in Pavel, 3000 f. žel. izd., 1 gld. 45 kr.,
 25. 5. Lenart, 200 f. kor. železa, 4 kr.,
 21. 8. Luka, 160 f. kranj. žebeljev, 5 kr. 2 d.,
 13. 8. Martin, 1650 f. kranj. žebeljev, 57 kr. 2 d.,
 16. 8. Moscon Francesco, 4950 f. kor. žel., 1 gld. 39 kr.,
 29. 4. Neuoffer Ahac, 6400 f. kor. žel., 2 gld. 8 kr.,
 7. 6. Neuoffer Ahac, 5000 f. kor. žel., 1 gld. 40 kr.,
 2. 6. Pavel, 1/2 t. (= 185 f.) sekir, 6 kr. 1 1/2 d.,
 14. 6. Pavel, 6 t. (= 920 f.) žebeljev, 32 kr.,
 8. 6. Peter, 200 f. kor. žel., 4 kr.,
 20. 6. Peter, 1 t. (= 160 f.) žebeljev, 5 kr. 2 d.,
 14. 5. Picardo Aldrago in tov., 2834 f. žel. izd., 1 gld. 39 kr.,
 4. 6. Picardo Aldrago, 570 f. žel., 11 kr., 1 d.,
 4. 8. Picardo Aldrago, 2000 f. kranj. žel. izd., 1 gld. 10 kr.,
 4. 8. Picardo Aldrago, 3000 f. kor. žel., 1 gld.,
 6. 8. Picardo Aldrago, 6000 f. kor. žel., 2 gld.,
 10. 8. Picardo Aldrago, 4000 f. kor. žel., 1 gld. 20 kr.,
 13. 8. Picardo Aldrago, 17.000 f. kor. žel., 5 gld. 40 kr.,
 13. 8. Picardo Aldrago, 750 f. kranj. žebeljev., 26 kr. 1 d.,
 26. 4. Posch J. Bapt. in Neuoffer Ahac, 28.350 f. kor. žel., 9 gld. 27 kr.,
 19. 7. Posch J. Bapt., 6000 f. kor. žel., 2 gld.,
 1. 8. Posch J. Bapt., 13.600 f. kor. žel., 4 gld. 32 kr.,
 2. 8. Posch J. Bapt., 650 f. kor. žel., 13 kr.,
 6. 8. Posch J. Bapt., 6500 f. kor. žel., 2 gld. 10 kr.,
 13. 8. Posch J. Bapt., 10.000 f. kor. žel., 3 gld. 20 kr.,
 27. 8. Posch J. Bapt., 6900 f. kor. žel., 2 gld. 18 kr.,
 7. 7. Rossii Donato, 12.160 f. kor. žel., 4 gld. 3 kr.,
 27. 8. Rossii Donato, 5000 f. kor. žel., 1 gld. 40 kr.,
 26. 5. Rossii Jakob, 2480 f. kor. žel., 1 gld. 29 kr.,
 26. 5. Rossii Jakob, 200 f. kranj. žel., 2 1/2 d.,
 2. 8. Rossii Jakob, 8500 f. kor. žel., 2 gld. 50 kr.,
 2. 8. Rossii Jakob, 200 f. podkev, 7 kr.,
 14. 8. Rossii Jakob, 7700 f. kor. žel., 2 gld. 34 kr.,
 16. 4. Rottenmanner, Stebe Boštjan in Eller, 2688 f. kranj. žebeljev in podkev, 1 gld. 34 kr.,
 3. 5. Rottenmanner, Rossii Jakob in Lovro, 4900 f. kor. žel., 1 gld. 38 kr.,
 5. 5. Rottenmanner, 450 f. žel. izd., 15 kr. 3 d.,
 12. 7. Rottenmanner in tov., 3910 f. kranj. žel. izd., 2 gld. 16 kr. 3 d.,
 7. 5. Samerl Blaž, 3000 f. kor. žel., 1 gld.,
 7. 5. Samerl Blaž, 200 f. kranj. žel. izd., 7 kr.,
 10. 5. Samerl Blaž, 3500 f. kor. žel., 1 gld. 10 kr.,
 28. 5. Stebe, 260 f. žel. izd., 9 kr.,
 17. 5. Stebe in Čičko (Tschitschko), 2310 f. žel. izd., 1 gld. 20 kr.,
 31. 5. Stebe in Luka, 1330 f. kranj. žel. izd., 46 kr. 2 d.,
 16. 7. Stebe in Peter, 710 f. kranj. žel. izd., 24 kr. 3 d.,

29. 4. Stebe in Tomaž, 3250 f. kranj. žel. izd., 1 gld. 53 kr. 3 d.,
30. 7. Straus, 890 f. kranj. žel. izd., 31 kr.,
27. 8. Supan (Zupan), 160 f. žebeljev, 5 kr. 3 d.,
7. 5. Schorz Blaž in Bartos, 3000 f. kranj. žel. izd., 1 gld. 45 kr.,
28. 4. Schwarz Hieronim in Locatello Anton, 19.950 f. kranj. žel., 6 gld. 39 kr.,
13. 5. Schwarz Hieronim in Locatello Anton, 16.767 f. kranj. žel., 5 gld. 35 kr. 1 d.,
14. 5. Schwarz Hieronim in Locatello Anton, 17.550 f. kranj. žel., 5 gld. 51 kr.,
26. 5. Schwarz Hieronim in Locatello Anton, 14.050 f. kranj. žel., 4 gld. 41 kr.,
28. 5. Schwarz Hieronim in Locatello Anton, 8240 f. kranj. žel., 2 gld. 45 kr.,
6. 6. Schwarz Hieronim in Locatello Anton, 6700 f. kranj. žel., 2 gld. 14 kr.,
21. 6. Schwarz Hieronim in Locatello Anton, 10.700 f. kranj. žel., 3 gld. 34 kr.,
24. 6. Schwarz Hieronim in Locatello Anton, 12.100 f. kranj. žel., 4 gld. 2 kr.,
21. 7. Schwarz Hieronim in Locatello Anton, 12.000 f. kranj. žel., 4 gld.,
16. 8. Schwarz Hieronim in Locatello Anton, 12.600 f. kranj. žel., 4 gld. 12 kr.,
20. 8. Schwarz Hieronim in Locatello Anton, 12.000 f. kranj. žel., 4 gld.,
30. 8. Schwarz Hieronim in Locatello Anton, 11.750 f. kranj. žel., 3 gld. 55 kr.,
3. 5. Tomaž in tov., 9770 f. kranj. žel. izd., 5 gld. 42 kr. 1 d.,
5. 7. Tomaž in tov., 3250 f. kranj. žel. izd., 1 gld. 53 kr. 2 d.,
29. 6. Tomaž, 1/2 t. (= 100 f.) kos, 3 kr. 2 d.,
29. 6. Tomaž, 1/2 t. (= 100 f.) podkev, 3 kr. 2 d.,
20. 4. Valtein, 100 f. kranj. žel. izdelkov, 3 kr. 2 d.,
3. 5. Vicenz, 2996 f. kranj. žel., 59 kr. 3 d.,
19. 7. Vicenz, 3800 f. kranj. žel. izdelkov, 2 gld. 13 kr.,
19. 7. Vicenz, 300 f. kranj. žel., 6 kr.,
9. 8. Vicenz, 2700 f. kranj. žel., 54 kr.,
9. 8. Vicenz in tov., 15.590 f. žebeljev, 9 gld. 5 kr. 2 d.,
10. 5. Zihlerl, 800 f. kranj. žel. izd., 28 kr.,
10. 5. Zihlerl, 100 f. kranj. žel., 2 kr.,
19. 6. Zihlerl, 7 1/2 t. (= 1700 f.) žebeljev, 59 kr. 2 d.,
21. 6. Zihlerl in tov., 1240 f. kranj. žel. izdelkov, 43 kr.,
16. 7. Zinguli Štefan, 12.800 f. kor. žel., 4 gld. 16 kr.,
21. 7. Zinguli Štefan, 320 f. kranj. žel. izd., 11 kr.,
7. 5. Khisl Vid, 11 t. (= 3500 f.) surovega bakra, 12 gld. 42 kr. 2 d.,
21. 5. Khisl Vid, 2 t. (= 640 f.) surovega bakra, 2 gld. 40 kr.,
4. 6. Khisl Vid, 3 t. (= 962 f.) surovega bakra, 4 gld.,
1. 8. Khisl Vid, 1321 f. surovega bakra, 5 gld. 30 kr. 1 d.,
27. 8. Khisl Vid, 2080 f. surovega bakra, 8 gld. 40 kr.,
3. 5. Weilhammer Janž, 16 t. (= 5300 f.) surovega bakra, 22 gld. 5 kr.,
9. 8. Weilhammer Janž, 4000 f. surovega bakra, 16 gld. 40 kr.
- Skupaj: železa in železnih izdelkov 5591 centov 31 f., od tega:
kranjskega železa približno 2811 centov 3 f.
koroškega železa približno 2780 centov 28 f.
po mesecih:
kranjskega železa v f.: 35.196 — 112.812 — 34.715 — 30.330 — 68.050
koroškega železa v f.: 42.753 — 48.935 — 6.020 — 44.210 — 136.110
bakra skupaj: 17.803 f., po mesecih: 0 — 9440 — 962 — 0 — 7401 f.

4. PLATNO IN HODNIK

21. 4. Andrej, 1 t. platna in hodnika, 35 kr.,
21. 5. Andrej in tov., 2 t. platna in hodnika, 1 gld. 10 kr.,
24. 5. Andrej in tov., 29 l. (= laktov) platna, 4 kr. 3 d.,
31. 5. Andrej in tov., 46 l. platna, 7 kr. 2 d.,
1. 7. Andrej, 90 l. platna, 15 kr.,
26. 7. Andrej, 2 t. platna in hodnika, 1 gld. 10 kr.,
28. 6. Anton, 1 t. platna in hodnika, 35 kr.,
5. 8. Anton in Urban, 170 l. platna, 28 kr. 1 d.,
2. 8. Baltazar in Peter, 41 l. platna, 7 kr.,
15. 7. Bernharo, 1 t. platna in hodnika, 35 kr.,
8. 5. Gašper in tov., 41 l. platna, 6 kr. 3 d.,
15. 6. Goršan, 10 l. platna, 1 kr. 2 d.,
10. 5. Gregor in Urban, 14 l. platna, 2 kr.,
29. 6. Gregor in tov., 206 1/2 l. platna 34 kr. 1 d.,
2. 7. Gregor in Benedikt, 2 t. platna in hodnika, 1 gld. 10 kr.,
10. 5. Harmutsch Blaž, 1 t. platna in hodnika, 35 kr.,
16. 6. Harmutsch Blaž in tov., 2 t. platna, 1 gld. 10 kr.,
19. 7. Harmutsch Blaž, 1 t. platna in hodnika, 35 kr.,
2. 8. Harmutsch Blaž, 1/2 t. platna, 1 1/2 t. hodnika, 1 gld. 5 kr.,
2. 6. Ivan, 5 l. platna, 3 d.,
7. 5. Jakob in tov., 50 l. platna, 8 kr. 1 d.,
26. 7. Jakob, 16 l. platna, 2 kr. 2 d.,
12. 8. Jakob in Mihael, 16 l. platna, 2 kr. 2 d.,
23. 8. Jakob in Peter, 9 l. platna, 1 kr. 2 d.,
1. 8. Jakob iz Sorice, 22 l. platna, 3 kr. 2 d.,
10. 6. Janže in tov., 34 l. platna, 5 kr. 2 d.,
30. 6. Jeronim in tov., 139 l. platna, 23 kr.,
20. 4. Jurij in tov., 97 1/2 l. platna, 12 kr.,
28. 4. Jurij, 42 l. platna, 7 kr.,
29. 4. Jurij in tov., 41 l. platna, 6 kr. 2 d.,
21. 5. Jurij in tov., 171 l. platna, 28 kr. 2 d.,
28. 5. Jurij in tov., 89 l. platna, 14 kr. 3 d.,
28. 6. Jurij in Anton, 104 l. platna, 17 kr.,
3. 7. Jurij, 20 l. platna, 3 kr. 1 d.,
19. 7. Jurij, 56 l. platna, 9 kr. 1 d.,
24. 7. Jurij, 70 l. platna, 11 kr. 2 d.,
14. 6. Kocijan in tov., 41 l. platna, 6 kr. 3 d.,
10. 8. Kocijan in Wallant, 98 l. platna, 16 kr. 1 d.,
13. 6. Križe in tov., 55 l. platna, 9 kr.,
12. 7. Lenart in tov., 17 l. platna, 2 kr. 3 d.,
19. 6. Luka, 60 l. platna, 10 kr.,
9. 8. Matevž in tov., 4 t. platna in hodnika, 2 gld. 15 kr.,

26. 4. Matija in tov., 135 l. platna, 22 kr. 1 d.,
 5. 7. Matija, 4 l. platna, 3 d.,
 30. 6. Mihael, 1 t. platna in hodnika, 35 kr.,
 1. 7. Mihael in Lovro, 2 t. platna in hodnika,
 1 gld. 10 kr.,
 1. 8. Mihael in Lovro, 2 t. platna in hodnika,
 1 gld. 10 kr.,
 16. 7. Mihael in Peter, 2 t. platna in hodnika,
 1 gld. 10 kr.,
 20. 8. Mihael in Peter, 33 1/2 l. platna, 5 kr. 2 d.,
 30. 8. Mihael, 12 l. platna, 2 kr.,
 3. 5. Nikolaj in tov., 23 1/2 l. platna, 3 kr. 3 d.,
 7. 6. Peter in tov., 27 l. platna, 4 kr.,
 20. 6. Peter, 19 l. platna, 3 kr.,
 16. 7. Peter, 4 l. platna, 2 d.,
 9. 8. Peter in tov., 44 l. platna, 7 kr. 1 d.,
 18. 6. Simon, 11 l. platna, 1 kr. 3 d.,
 14. 5. Stebe, 1 t. platna in hodnika, 35 kr.,
 14. 6. Stebe in tov., 4 t. platna in hodnika, 2 gld
 20 kr.,
 21. 6. Stebe in Martin, 84 l. platna, 14 kr.,
 10. 8. Stebe in tov., 3 1/2 t. platna in hodnika,
 2 gld. 2 kr. 2 d.,
 2. 7. Suan in tov., 54 l. platna, 9 kr.,
 24. 5. Schneider Blaž, 1 t. platna in hodnika,
 35 kr.,
 28. 4. Schneider Jurij in tov., 1 t. platna in hod-
 nika, 2 t. hodnika, 1 gld. 35 kr.,
 13. 8. Schneider Jurij, 80 l. platna, 13 kr. 1 d.,
 17. 5. Schrot Peter in tov., 7 t. platna in hod-
 nika, 2 gld. 20 kr.,
 18. 6. Schrot Peter, 1 t. platna in hodnika, 35 kr.,
 6. 8. Schrot Peter, 33 l. platna, 5 kr. 2 d.,
 23. 4. Štefan in Jurij iz Pazina in Krištof Kra-
 bat, 32 l. platna, 5 kr. 1 d.,
 14. 5. Štefan in tov., 26 l. platna, 4 kr. 1 d.,
 20. 8. Taller Janž, 1 t. platna in hodnika, 35 kr.,
 4. 8. Urban, 2 t. platna in hodnika, 1 gld. 10 kr.,

Skupaj tovorov: 49 1/2, po mesecih: 4 — 12
 — 9 — 10 — 14 1/2

laktov: 2510, po mesecih: 347 1/2 — 489 1/2
 — 786 1/2 — 331 — 555 1/2

Ta drobci registra je verna slika gospodarskih razmer svojega časa. Na eni strani kaže majhne in skromne ljudi, ki nesejo v krošnjah nekaj laktov platna ali kosov gnjati čez mejo, na drugi pa poklicne meščanske, velike trgovce in podjetnike, ki jim spravljajo njihovi uslužbenci cele črede živine ali desetine tovorov železa (bakra) na »Laško«. Ni potrebno, da opozorim posebej na udeleževanje kmečkih podložnikov, ki prihaja tu lepo do izraza. Vsak se tudi lahko prepriča o dejstvu, da srečamo pri platnu in mesnih izdelkih skoraj vedno iste osebe. Kdor se bo zanimal za priložnostne oziroma trajnejše oblike poslovne tovarišije in trgovskih družb, mu tu ne bo manjkalo primerov. Eno vprašanje bi le načel. Ali nam omogočajo podatki objavljenega registra sklepati na obseg blagovnega prometa za celo leto 1544? O. Stolz¹⁰ meni, da množine enega meseca ne

smemo pomnožiti z 12, kvečjemu z 8, ker je bilo poleti mnogo manj trgovskega blaga v prometu kot v drugih letnih časih. Pozimi je bil promet navadno bolj živahen, kajti takrat je bila tovarna živina na razpolago, ker je niso potrebovali za poljska dela. Seveda ne velja enako pravilo za vse vrste blaga, npr. za žito, živino in železo. Zato bo bolje še malo počakati, da bo objavljena še kakšna mitninska knjiga XVI. stoletja za naše kraje.

Pomembni so podatki za promet z živino, kožami in kovinami. Naj navedem še nekaj dokazil za živahno trgovino z živino preko slovenskih dežel. Leta 1528 so naročili kranjskemu deželnemu glavarju, naj zapleni 4000 volov, ki sta jih prodala Benečanom grof Bernard Frankopan in Janos Tahy.¹¹ Tri leta pozneje je dobil deželni glavar obvestilo, da je dovoljen izvoz 1000 ogrskih volov.¹² Isto leto je smel uvoziti ferarski vojvoda 400 volov.¹³ Marino Sanuto navaja za leto 1532, da je srečal pisec poročila med Ptujem in Ljubljano čredo 310 volov, med Ljubljano in Trstom tudi večjo čredo, ki je pa ni mogel prešteti, ker so se živali razkropile na pašo.¹⁴ Posebno značilno se mi zdi, da je imel dolgo časa (nekako do leta 1530) kranjski deželni glavar pravico vzeti tujim trgovcem stotega vola.¹⁵

Iz finančno-političnih razlogov je bila predpisana pot za izvoz živine in železa. Le izjemoma je dovolil Ferdinand I. leta 1538, v času »svete lige«, da je tovorila beneška država iz Kranjske 200 miliarijev železa, ki ga je nujno potrebovala za ulivanje krogel, sider in drugih potrebščin za boj proti Osmanom, preko Trbiža in po Kanalski dolini ter ne po predpisani poti čez Ljubljano in Kras.¹⁶

Dlje se nameravam zadržati pri *osebah*, ki se omenjajo v registru. Mnoge izmed njih so že znane, nekaterih pa nisem mogel ugotoviti. Morda se to posreči komu drugemu.

1. *Adrian Giacomo* utegne biti istoveten z Adrianom Jacominom, italijanskim trgovcem, ki si je kupil meščansko pravico v Gorici, da ne bi bil več dolžan plačevati »skladiščnino« (Niderlag) v Ljubljani. Mestni svet v Ljubljani se s tem ni strinjal.¹⁷ V Ljubljani se omenja v XVI. stoletju rodbina *Andrian*.¹⁸

2. Od bratov *Alta Ludvika* in *Volbenka* iz Salzburga najdemo v registru le Ludvika kot izvoznika kožuhovine. Bratje Alt so bili izmed vseh salzburških trgovcev v najbolj živahnih poslovnih zvezah s Kranjsko. O tem pričajo pogosti podatki v ljubljanskih zapisnikih mestnega sodišča v letih od 1517 do 1571. Kupovali so železo, svinec, kožuhovino, olje, smokve in dobavljali predvsem tkanine in špecerijsko blago. Nekaj časa so imeli v

Ljubljani slugo Matevža Poscha. Pred sodiščem jih je navadno zastopal Lovro Sengenschmid, ki se omenja tudi v našem registru. V neki pravdi jim je zastavil Pankracij Lustaller svoj delež pri idrijskem rudniku.¹⁹ Bratje Alt so imeli poslovne zveze tudi z avstrijskim dvorom. Tako je podaril Maksimilian II. leta 1565 nakaznico na Ludvika Alta star. in ml. v znesku 500 ren. gold. papeškemu nunciju, kardinalu Zaccaria Delfino, ki jo je takoj vnovčil.²⁰

3. Čuk (*Tschuk*) Lenart je najbrž tisti Tschuk na Vrhniki, ki ga dolže leta 1565, da ne pusti tovarnikom pripeljati žito za idrijski rudnik, ker dodeljuje kot faktor tovarnike Italijanom in židom.²¹

4. *Defendt de Leidi* se je priselil morda iz Ptuja. Omenja se v ljubljanskih zapisnikih mestnega sodišča v času od leta 1541 do 1568. Ponovno so mu (1545, 1548) naročili, da mora izpolniti meščanske obveznosti. Poročil se je s Skolastiko, vdovo ljubljanskega trgovca Erazma Pičolina. Imel je dve hiši v Ljubljani. Leta 1547 je bil v sporu s Francem Moskomom zaradi volov in dobave v Samobor.²²

5. *De Fin Francesco* je bil tržaški trgovec. Ugotoviti se morejo njegove poslovne zveze z Lenartom Hrenom in Jožefom Frankovičem.²³

6. *Foresto Andrej* je bil premožen in ugleden ljubljanski trgovec, čigar ime se zelo pogosto najde v sodnih zapisnikih kot člana mestnega sveta pa tudi kot stranke v številnih pravadah.²⁴ Trgoval je z voli, volno, tkaninami npr. Karisse in dr.²⁵ Bil je tudi član evangeljskega cerkvenega odbora v Ljubljani. Forestovo in Trubarjevo družino je vezalo iskreno prijateljstvo. Zato se je ustavil Primož Trubar v njegovi hiši, ko se je vrnil leta 1561 kot superintendent v Ljubljano.²⁶

7. *Frankovič Mihael*, ljubljanski veletrgovec, ki ga je precej izčrpno obravnaval Vl. Fabjančič v posebni študiji »Ljubljanski Frankoviči v XVI. in XVII. stoletju« ter v rokopisu »Knjiga sodnikov in županov«.²⁷ Ferdo Gestrin je poudaril med drugim njegove trgovske zveze z Reko.²⁸

8. *Hainricher Jakob* iz Škofje Loke je pripeljal leta 1537 večjo množino žebeljev na Reko.²⁹

9. *Harmutsch Blaž*, ljubljanski meščan, njegova žena Francka. Bil je član mestnega sveta. V zapiskih mestnega sodišča gre le za lokalne zadeve (dražba hiše, terjatve, tožba proti svaku za premoženjske pravice žene).³⁰ Leta 1569 so mu dali upniki prodati hišo.³¹

10. *Hohenhauser Danijel*, meščan iz Salzburga. Sprva je bil v službi trgovskega podjetja, ki je štel 5 družabnikov: Jošta Gwernerja, Lenarta Hochstetterja, Severina Hoffa, Jurija Lufta in Krištofa Brauna. Iz te dobe so Hohenhauserjeve tožbe proti trgovcu Janžu Kreuzerju iz Kranja zaradi žalitev.³² Po Braunovi smrti je prišlo leta 1528 do likvidacije omenjene družbe. Hohenhauser je razdelil gotovino, terjatve in blago v skladišču med družabnike.³³ Nekaj časa je bil nato v službi Tomaža Roringerja, povečini pa se je udeleževal kot samostojen trgovec. Zelo pogosto se omenja v sodnih knjigah kot upnik, dolжник in pravdna stranka, npr. z Aramom, tržaškim židom, Gašperjem Pastorjem, ljubljanskim krznarskim cehom, Francem Moskomom, Gašperjem Lechnerjem in Hieronimom Schwarzem.³⁴

11. *Hochstetter Gašper*, ljubljanski meščan, je bil tipičen zastopnik nürnberških trgovcev in njihovih trgovskih družb. Od leta 1548 je bil član mestnega sveta, v letih od 1565 do 1567 mestni sodnik, leta 1574/75 župan. Umrl je leta 1588.³⁵ Bil je zelo podjeten. V Ljubljani je imel prodajalno sukna. Skupaj z mestnim sodnikom Jožefom Frankovičem in drugimi družabniki je trgoval s kožuho in krznarskimi izdelki. Pri tem je prišlo do spora z ljubljanskim cehom krznarjev. Dalje je zalagal Frankovičevo fužino na Jesenicah z denarjem in raznimi potrebščinami. Po Frankovičevi smrti je terjal za poplačilo svojih zahtev železo in jeklo. Kako daleč so segali njegovi trgovski posli, kaže register salzburske mitnice v Gmündu na Koroškem, kjer je zabeležen njegov dolg na mitnini iz let od 1551 do 1553.³⁶ Reški trgovec Cesare de Bottoni mu je dobavil blaga za 260 liber 10 1/2 solidov, ki jih je iztožila Bottonijeva vdova Lukrecija leta 1575 pred reškim sodiščem.³⁷

12. *Hren Lenart*, od leta 1544 dalje ljubljanski meščan. V letih 1553/54, 1554/55 in 1558/59 je bil mestni sodnik, 1565/66, 1566/67, 1577/78, 1578/79, 1581/82 pa župan. Leta 1567 se je udeležil kot delegat kranjskih deželnih stanov sestanka, ki ga je sklical nadvojvoda Karel. Nekaj časa (1575/76) je bil tudi zastopnik Ljubljanec v stanovskem deželnem zboru. Umrl je leta 1585.³⁸ Poročil se je z Lukrecijo, hčerko-edinko župana in veletrgovca Janža pl. Weilheimerja, ki je podedovala večino zapuščine. Hren je tako priženil tastovo trgovsko podjetje in najbrž tudi hišo na Mestnem trgu, kjer je bila trgovina in gostilna. Bil je lastnik fužine na Savi pri Jesenicah.³⁹ Iz objavljenega registra je razvidno, da se je povezal z Janžem Kreuzerjem

v trgovsko družbo, ki je izvažala železo (34.888 funtov, od tega 20.360 f. koroškega).

13. *Kharnar Klemen* je bil 25. oktobra 1521 sprejet za ljubljanskega meščana.⁴⁰ Deželni pisar Matevž Klombner in Kharnar sta imela za ženi dve sestri, ki sta podedovali Paschingerjevo hišo na Starem trgu.⁴¹ Večkrat je bil postavljen za varuha in skrbnika nedoletnih otrok.⁴² Trgoval je predvsem z železom. Na Reki ga srečamo leta 1537 kot izvoznika železa in železnih izdelkov ter uvoznika olja. Tudi v Trstu je imel poslovne zveze. Leta 1548 je prosil mestni svet za priporočilno pismo do tržaške mestne uprave.⁴³

14. *Khisl Vid* je bil po rodu najbrž iz južne Nemčije. Januarja 1522 je prejel meščanske pravice v Ljubljani. V letih od 1527 do 1529, morda tudi 1530/31 je bil mestni sodnik, župan pa 1534/35, 1537/38, 1540/41, od 1545 do 1547 in umrl 20. januarja 1547. Leta 1543 je bil tudi stanovski odbornik. Kot zastopnik kranjskih mest oziroma deželnih stanov je odhajal večkrat na dvor, tako leta 1534 v zadevi podeželske trgovine in denarne reforme, leta 1542 zaradi reda za ograjno sodišče in izboljšanja poti skozi dolino Kokre.

Vid Khisl in Janž Weilhamer sta ustanovila družbo za trgovino v daljavo, uredila sta pa tudi nekaj produkcijskih podjetij. Vse kaže, da je bilo področje delovanja v trgovski družbi tako razdeljeno, da je opravljal Khisl predvsem poslovna potovanja, Weilhamer pa je vodil trgovske knjige in blagajno. Družba je sprejemala tudi tuj denar kot vloge in jih obrestovala. Tako sta dala brata Alt iz Salzburga 1000 ren. gld. na razpolago. Drobec trgovske knjige omenjene družbe iz leta 1535 našteva naslednje vrste blaga: železo, žico, ponve, baker, špecerijo, mast, droge, oblajst (barvilo), galun, milo, papir, vosek, steklo, italijanske tkanine, koce, jopiče iz usnja, škornje in hodnično platno.

Že leta 1527 je imel Vid Khisl mlin na Gradaščici. Ferdinand I. je dovolil družabnikoma, da uredita troje ladijskih mlinov na Ljubljani, vendar zaradi tega mesto ne sme utrpeti škode. Ljubljanski »glažuti«⁴⁴ Dolenika-Catano je dobavljala omenjena družba svinec in jo tudi finančno podpirala. Ko pa je prišla steklarna na dražbo, sta jo kupila Khisl-Weilhamer in prosila zanj deželnoknežjo prednostno pravico. Nadalje sta imela fužino za železne izdelke, kjer so med drugim ulivali topovske krogle. Okoli leta 1530 sta prejela dovoljenje za izvoz 500 krogel v Bari (neapeljsko kraljevino). Pol milje pod Ljubljano sta uredila fužino za bakrene izdelke. Les za kurjavo sta dobivala iz deželnoknežjega gozda Štange. Menda je bilo v podjetju

zaposlenih 15 strokovnih delavcev, ki sta jih pripeljala iz Italije. Nameravala sta izpopolniti obrat, da bi mogla izdelovati tudi medeninaste predmete. Da bi se potrebna investicija zanesljiveje izplačala, sta prosila vladarja za primeren privilegij, ki bi jima dajal za določen čas monopolski značaj. Baker sta dobivala iz Samobora, ker sta bila med vodilnimi delničarji pri tamkajšnjem rudniku. Vladarju sta predlagala, da bi speljali v škodo Benečanov celotno trgovino s samoborskim bakrom preko Ljubljane—Planine—Lokve v Trst ali na Reko. Ferdinand sicer ni predpisal obvezne poti za prevoz samoborskega bakra, obvestil pa je leta 1539 podrejene organe, da sta samo Khisl-Weilhamer upravičena tvoriti samoborski baker v Trst ali na Reko. Takšnemu trgovskemu monopolu Ljubljančanov so nasprotovali zlasti grofje Frankopani, ki so želeli spravljati baker po najkrajši poti preko Hreljina do Bakra ali v Senj, od koder bi ga prepeljali po morju v Benetke.

Kot izvoznika sta Khisl-Weilhamer grenko občutila brezobzirno nadzorstvo beneške republike nad ladijskim prometom na Jadranu. Kljub raznim dogovorom Benetke niso dopuščale proste plovbe in so ovirale prevoz blaga, ki ni bilo namenjeno v njihovo pristanišče. Zato sta prosila družabnika vladarja, naj posreduje pri beneškem poslaniku, da ne bi več ustavljali njunega blaga, ki ga pošiljata v južno Italijo, pa tudi pri bratu, cesarju Karlu V., naj jima odobri v neapeljski kraljevini pravice, ki jih uživajo trgovci Florence in Milana. Želela sta uvoziti iz Apulije in Sicilije večje množine žita, ki bi ga dobro prodala na Reki, v Senju ali drugih obalnih krajih, katerim manjka živil zaradi nerodovitnih tal in pogostih turških vpadov.⁴⁴

15. *Kreuzer Janž*, kranjski meščan, leta 1537 mestni sodnik v Kranju. Kot tak se je udeležil obravnave pred mestnim sodiščem v Ljubljani.⁴⁵ Njegov brat Gregor je bil stolni dekan v Ljubljani. Sodeloval je s trgovsko družbo Khisl-Weilhamer in bil povezan z Lenartom Hrenom. V mestnih zapisnikih se omenja med drugim kot upnik R. Stauchnerja in Gašperja Lechnerja.⁴⁶

16. *Locatello Anton*. Ime Locatellijev je znano v naši zgodovini železarstva. Bili so v XVI. in XVII. stoletju fužinarji na Jesenicah, Javorniku in v dolini Ljubelja na koroški strani.⁴⁷ Leta 1562 so se pritožili Piero Locatel, Gabrijel Basileo in Krištof Schwarz proti Matevžu Debelaku, mitničarju na savskem mostu v Kranju, ker se ne drži starih navad, po katerih se računa 1 miliarij železa le za 3 tovore in se odobri pri desetih tovo-

rih popust pri mitnini za 1 tovor.⁴⁸ Anton Locatello je bil tujec. Povezal se je s Hieronimom Schwarzem iz Ljubljane. Leta 1547 je sporočil ljubljanski mestni mitničar Boštjan Roringer, da ne more dobiti »skladiščne pristojbine« (Niderlag) od Luke Zwegla, faktorja družbe Locatelli-Schwarz. Mestni svet je odločil, da mora Schwarz poravnati omejeno pristojbino za tujca Locatellija.⁴⁹

17. *Martinengo Jakob*, meščan iz Ptuja. Omenja se leta 1537 na Reki, od koder je prinašal pomaranče in hobotnice.⁵⁰ V mestnih sodnih zapisnikih je zabeležena daljša pravda z Andrejem Spindlerjem za večjo množino volovskih kož.⁵¹

18. *Moffet Giovanni Battista in Venturin*, oba meščana iz Ptuja. Poseben ugled je moral uživati Venturin. Leta 1541 je naročil kranjski deželni glavar Nikola Jurišić, naj pošiljajo obveščevalci z meje pisma, v katerih naj sporočajo novice (vesti) o turški vojski, ki prihaja na Ogrsko, trgovcu Venturinu Moffetu v Ptuj.⁵² Dve leti pozneje je pisal deželni glavar kranjskemu vojnemu svetniku Juriju Sigersdorfu, da bodo stanovi nakazali denar za plače vojakov pri Venturinu Moffetu, Giovanni Batt. Valvasorju ali Moskonu Apoloniju v Ptuj.⁵³

19. *Moskon Anton, Bernard, Franc in Poloni*. Rod Moskonov se je priselil iz severne Italije. V trgovini so nekaferi obogateli, deloma pridobili plemstvo in nakupili zemljiška gospostva. *Franc* Moskon je bil ljubljanski meščan, žena Marjeta. Leta 1551 je kupil hišo na Mestnem trgu.⁵⁴ Na Reki se omenja leta 1537. Tja je tovoril železo in volovske kože, od tam pa prinašal olje, fige in pomaranče.⁵⁵ Trgoval je tudi z volno in tkaninami.⁵⁶ Zapuščinske razprave po Štefanu Pashingerju se leta 1541 ni udeležil pravočasno.⁵⁷ V pravdi z D. Hohenhauserjem so mu očitali, da je brez vednosti Hohenhauserja prodal vole Gregorja Lasarja in je zato dolžan poravnati na »dolžno pismo« 200 gld.⁵⁸ Leta 1547 se je pritožil *Franc* Moskon, da so mu bili v Rašici vzeti trije voli.⁵⁹ Isto leto je bil porok za naročilo Zagrebčanov, da jim ulijejo v Ljubljani topove.⁶⁰ Dalje je protestiral pred mestnim sodiščem, ker mu je dal Defendt de Leidi »arestirati« blago.⁶¹ Zanimiv je spor iz leta 1548. *Franc* Moskon je prevzel za to leto preskrbo tržaških mesarij z živino. Jurij Prstav pa mu je prigovarjal, češ da je druga leta on imel ta apalt in Moskon mu je prepustil posel. Ko pa je nepričakovano nastopilo pomanjkanje volov in mesa, je Prstav odklonil nadaljnje zalaganje Tržačanov z mesom in želel zopet Moskonu nartpiti to obveznost.⁶² Leta 1567 je sodeloval

Franc Moskon pri prodaji fužine ob Krki.⁶³ Da ne bi bilo potrebno ugoditi inozemskemu tožniku trgovcu Rafaelu de Pellado, se je znal prav spretno braniti in zavlačevati pravdni postopek.⁶⁴ V sporu s trgovcem Pierrom Valentinom je prosil leti 1570 ljubljanski mestni svet za priporočilno pismo do Ptujčanov.⁶⁵ *Poloni* (*Apoloni*) Moskon je bil ptujski meščan. Kot pooblaščenca za plačila kranjskih stanov leta 1543 smo ga omenili pri Moffetu Venturinu. Leta 1549 je pozval Janž Ungnad, štajerski deželni glavar, Petra Kegleviča, naj brez nadaljnjih izgovorov poravnava svoj dolg pri Apoloniju Moskonu v Ptuj.⁶⁶

20. *Neuhofer Ahac*. V mestnih zapisnikih se omenja v letih od 1547 do 1549 Ahac Neuhofer le v manj pomembnih zadevah (prodaja hiše na Novem trgu, oporoka Janža Koširja, varuški obračun). Zato ga kot trgovca ne morem pobliže prikazati.⁶⁷

21. *Pastor Gašper*. Med Florentinci, ki so se naselili v XV. stoletju v Zagrebu (»mons Grecensis«) in pridobili tam meščanske pravice, se je odlikovala rodbina *Pastor* po podjetnosti, ugledu in posesti. Giovanni Pastor je imel sinova Giovannija ml. in *Gašperja*. Iz virov izvemo za *Gašperjevo* ženo Katarino in sina Štefana.⁶⁸ Leta 1538 je bil *Gašper* zagrebški mestni sodnik.⁶⁹ Pridobil je tudi nekaj zemljiške posesti.⁷⁰ Ukvarjal se je zlasti z izvozom živine in kož iz ogrsko-hrvatskih dežel v Italijo, zlasti v Benetke. Da ne bi *Gašper* pošiljal tovorov kož preko Bakra ali Senja »čez morje«, marveč jih spravljajl preko dežel Ferdinanda I. v Trst ali na Reko, mu je znižal vladar carino v obeh pristaniščih na polovico.⁷¹ V burnih časih po mohaški bitki, ko sta se potegovala dva tekmeča za ogrsko-hrvatski prestol, ni bilo lahko trgovati. *Gašper* je pisal prijatelju, beneškemu trgovcu Francescu dalla Seta novice o stanovskih zborih v Četinu in Dubravi ter sporočil, da je prepovedal kralj Ivan Zapolja pod najstrožjo kaznijo vsak izvoz blaga preko nemškega ozemlja. Zato ne more dobiti ogrskih volov za potrebe Benetk, ker so jih gnali preko Ptuja—Ljubljane—Gorice na Laško.⁷² Leta 1531 so mu vzeli služabniki zagrebškega škofa Simona Erdödyja 80 volov.⁷³ Tudi pri izvozu preko Trsta so mu odgodili nekaj časa plačilo »quarentesa«, tako da je bil leta 1545 dolžan 68 dukatov 10 šilingov in 1 pfennig.⁷⁴ Značilna je bila *Gašperjeva* poslovna zveza z zagrebškim stolnim kapitljem. Posojal je denar in dobavljal težke puške za njihovo trdnjavo Sisak.⁷⁵ Iz registra tridesetine za mitnico Zagreb in njeno podružnico Brdovec za leta od 1545

do 1555 moremo posneti, da je trgoval Gašper sploh z vsemi vrstami blaga, ki so bile tedaj v prometu.⁷⁶ Tudi mesto Zagreb je kupovalo v njegovi prodajalni tkanine, špecerije, darila npr. za poroko grofa Zrinjskega in dr.⁷⁷ V svoji podjetnosti se Gašper ni oziral na izključno upravičenost ljubljanske trgovske družbe Khisl-Weilhamer do izvoza samoborskega bakra na Reko.⁷⁸ O njegovih trgovskih poslih na Kranjskem pričajo razne pravde pred ljubljanskim mestnim sodiščem npr. leta 1537 z Jernejem Stratihlebom, leta 1541 z Danijelom Hohenhauserjem, s faktorjem Andrejem Ochsom, Pankracijem Lustallerjem in Pr. Pauscherjem ter leta 1548 s Teodorom Spinolo iz Genove.⁷⁹

22. *Picardo Aldrago*. V zapisnikih mestnega sveta se omenja leta 1528 Aldrago iz Trsta, ki ga tožijo Volbenk Pož in njegovi družabniki.⁸⁰ Pozneje pa najdemo Picarda Aldraga iz Trsta. Ne morem ugotoviti, ali imata osebi kaj skupnega. Ta trgovec je dosegel leta 1546 popust v znesku 300 gld. pri tržaški mitnini.⁸¹ Jakob Picardo iz Trsta je bil leta 1552 sprejet za ljubljanskega meščana. Od takrat dalje je bila rodbina zastopana tudi v Ljubljani.⁸²

23. *Pož Jan. Krst.*, sin Volbenka Poža. O njem je objavil Vladislav Fabjančič študijo »Volbenk Polž, ljubljanski veliki trgovec, denarstvenik in župan v začetku XVI. stoletja«. ⁸³ Ko je umrl Volbenk, je bil sin Jan. Krst. še nedoleten. Varuhi so poskrbeli, da je odšel mladi Pož v Italijo, kjer si je pridobil potrebno znanje v trgovskem poslovanju. Poročil se je z Barbaro, hčerjo Vida Khisla. Polnoleten je prevzel očetovo trgovino in jo vodil uspešno dalje. Bil je eden izmed največjih izvoznikov železa, deloma v družbi z Ahacom Neuhoferjem. Večkrat je moral pri ljubljanskem mestnem sodišču iztožiti denar na podlagi zadolžnic, npr. od Maksa Stettnerja, Janža Weilhamerja, Jurija Luffta, Klemenca Pegkha, Sebastijana Berma iz Reke in Ivana Barthosa iz Trsta. Kakor oče je tudi Jan. Krst. dobavljal olje dolenjskim trgovcem.⁸⁴ Najbrž je bil tudi on tisti »Sowan Baptista de Labaco«, ki je poslal leta 1555 žeblje za utrdbe zagrebškega mesta.⁸⁵

24. *Rizzo Francesco*, tržaški trgovec. VI. Fabjančič je zabeležil njegove poslovne zveze z Janžem Kharnerjem, sinom ljubljanskega meščana Klemenca Kharnerja.⁸⁶

25. *Rossi Donato in Jakob*. Donato se omenja na Reki v letih 1537 in 1540. Med njegovim trgovskim blagom najdemo poleg železa, železnih izdelkov in kož še pepeliko, steklo, klobuke, olje, fige in šiške.⁸⁷ Dolgotrajna je bila njegova pravda z reškim trgov-

cem Nikolajem Jurkovičem, ki je prišla od priziva na vicedoma v apelacijo pri n. a. vladi.⁸⁸ Jakob Rossi je bil leta 1545 priča testamenta Janža Weilhamerja.⁸⁹

26. *Rottenmaner Blaž* je bil morda iz Škofje Loke. Tam je bil namreč Matija Rottenmaner loški meščan, ki je bil udeležen pri rudarskem podjetju v Železnikih.⁹⁰ Blaž se omenja v letih 1537 in 1540 na Reki. V glavnem je tovoril tja žeblje, nazaj pa olje.⁹¹

27. *Samerl (Zamrl) Blaž*, ljubljanski meščan, mestni sodnik v letih 1549/50, 1550/51 in verjetno tudi 1555/56, župan morda v letih od 1559/60 do 1564/65, zanesljivo v letih 1569/70 in 1575/76. Nekaj časa je bil tudi stanovski odbornik. Poročen je bil s Kristino, hčerko ljubljanskega trgovca Erazma Pečolina. Zamrl je pridobil večjo zemljiško posest. Umrl je menda leta 1581.⁹²

28. *Sengenschmidt Lovro* je bil odvetnik, ki se pogosto omenja kot zastopnik strank pred mestnim in ograjnim sodiščem.

29. *Spinola Teodor* iz Genove je pridobil leta 1548 za 5 let monopolno pravico za prodajo zelenega mila, kakor so ga izdelovali v neapeljskem kraljestvu (Piscaria), in v Anconi. Pred njim je imel podobno prednostno pravico Beljačan Henrik Kurz. Jan. Krst. Pož, ki je bil s Spinolom v poslovnih zvezah, je moral jamčiti, da bo znašal donos na mitninah, carinah in quarentesu od prometa z omenjenim milom vsaj 400 ren. gold.⁹³ Pred ljubljanskim mestnim sodiščem se omenja pravda Jurija Eisfogla iz Nürnberga s Teodorom Spinolo za 25 tovorov mila, vendar podrobnosti niso razvidne.⁹⁴ Leta 1553 je bila podaljšana izključna pravica Spinole za 10 let. Ali je imel Teodor sorodstvene zveze z znamenito rodbino genoveških finančnikov Spinola, ki se omenjajo na Francoskem in v Španiji v XVI. stoletju, ne morem ugotoviti.⁹⁵

30. *Sorc (Schorz) Blaž* je bil sprejet za ljubljanskega meščana 1. aprila 1541 in je sodeloval kot član mestnega sveta. Uršula je bila njegova žena.⁹⁶ Med drugim izvemo iz sodnih knjig, da je imel trdovratnega dolžnika, tržaškega meščana Janža Barthosa, ki ga je večkrat brezuspešno pozval pred ljubljansko sodišče. Zato je prosil Sorc za priporočilo do tržaškega mestnega sveta, naj posreduje, ter zagrozil z represalijami proti tržaškim trgovcem, če ne dobi po redni poti poplačane svoje terjatve.⁹⁷ Bil je tudi oskrbnik premoženja pokojnega Jurija Pristava ter se pravdal z Jan. Krst. Požem, Jakobom Wesenpacherjem in Petrom Reicherjem.⁹⁸

31. *Schwarz Hieronim*, ljubljanski meščan, njegova žena je bila Felicita. Bil je član mestnega sveta. Poleg Locatellijev je izkoriščal

železno rudo na Gorenjskem (zlasti na Javorniku) in trgoval z železnimi izdelki.⁹⁹ V sodnih knjigah zasledimo več njegovih pravnih: leta 1529 s Francescom Lyonom, leta 1537 s Klemenom Kharnerjem,¹⁰⁰ z Danijelom Hohenhauserjem¹⁰¹ (1537—1545), z Janžem Marincem (1537—1541) in Janžem Schwarzdo (1544).¹⁰²

32. *Valentin Piero*, ptujski meščan, je bil bogat trgovec z živino. Zvali so ga tudi Olasz Peter (= Italijan Peter). Poročen je bil s Katarino, hčerjo ljubljanskega veletrgovca Vida Khisla.¹⁰³ Grof Nikolaj Zrinjski omenja v svojem pismu Tomažu Nadasdyju 1556 izvoz orgskih volov za Petra Valentina.¹⁰⁴ Ferdinand I. je naročil leta 1561 Valentinu, naj izplača omenjenemu grofu 5000 ren. gold.¹⁰⁵ Kakor kaže, je bil Valentin tudi v poslovnih zvezah z Gašperjem Hochstetterjem in Francem Moskonom v Ljubljani.¹⁰⁶

33. *Valvasor (Vavisor) Giovanni Battista* se je priselil iz severnoitalijanskega Bergamaska.¹⁰⁷ Poročil se je z Emerenciano, hčerjo ljubljanskega veletrgovca Vida Khisla. Ob tastovi smrti se omenja kot priča oporoke.¹⁰⁸ Leta 1547 je postal ljubljanski meščan,¹⁰⁹ kmalu nato je prosil za priporočilno pismo do mesta Ancone,¹¹⁰ toda že leta 1551 se je odpovedal meščanskim pravicam, ker je nameraval pridobiti plemstvo.¹¹¹ Kot proviantni mojster za Vojno krajino je tako obogatel, da je nakupil vrsto gradov z zemljiškimi gospostvi vred.

34. *Della Vecchia Gašper* je pripadal beneški rodbini della Vecchia. Ta trgovska družina je imela svoje člane tudi v Levanti. Leta 1531 je opravljal Gašper trgovske posle v Istanbulu. 22. februarja 1531 je poslal Nicoletu della Torre pismo velikega vezirja Ibrahim paše in Luđvika Grittija, sina beneškega dože Andreja Grittija. Sporočil je tudi potrebne podatke, zlasti glede nakupa žitaric, ki so jih dobivale tedaj Benetke predvsem iz turških pokrajin.¹¹² Gašper je potoval tudi v Solun in Atene, medtem ko sta bila v Benetkah Nicolo in Antonio della Vecchia.¹¹³ Leta 1550 pa ni bilo več Gašperja v Peru (Istanbulu), marveč Pietro della Vecchia, ki je ustregel prošnji Ferdinanda I. ter posodil poslaniku Giovanniju Maria Malvezziyu iz Bologne denar in dal svileno blago za potrebna darila osmanskim dostojanstvenikom.¹¹⁴

35. *Weilhamer Janž*, sin ljubljanskega meščana Štefana Weilhamerja, ki je bil po rodu morda iz Salzburga. V prvem zakonu je bil poročen z Viktorijo, vdovo ljubljanskega trgovca Alojzija Katzana. Po njeni smrti se je poročil z Ano pl. Burgstall, vdovo Jožefa

Gratzerja, ki je umrl brez potomcev in oporoke ter zapustil znatno premoženje. V letih 1536/37 in 1539/40 je bil Weilhamer župan Ljubljane. Kot zastopnik kranjskih stanov se je udeležil odborniškega stanovskega zbora na Dunaju (1539) in v Linzu (1541). Ob koncu leta 1543 je prejel plemstvo (v. Weilheim) in umrl maja 1545.¹¹⁵ O njegovi podjetnosti prim. njegovega družabnika Vida Khisla.

Objavljeni register kaže, da je bila tedaj trgovina mest v daljavo še naravnana *sve-tovno gospodarsko* v prvotnem pomenu besede, kajti *narodna gospodarstva* se še niso razvila. Naša Ljubljana je bila vključena v trgovino, ki je zajemala ves tedaj dosegljivi svet. Zato ne preseneča npr. dejstvo, da se omenja angleški trgovec Robert Bransitur okoli leta 1529 v Ljubljani in kmalu nato v turškem vojaškem taborišču v bližini perzijske meje.¹¹⁶

OPOMBE

1. Dela SAZU 15. Lj., 1965, 296 str. — 2. Ravnotam 10 sl. — 3. Herbert H., sin geografa, dunajskega univ. prof. Hugo H., je izrazil gospodarski zgodovinar; naj navedem nekaj njegovih večjih spisov: Johann Joachim Becher 1635—1682, Ein Beitrag zur Geschichte des Merkantilismus, Veröffentlichungen der Kommission für neuere Geschichte Österreichs 38, Wien 1951, 272 str.; Forschung über Firmen und Unternehmer in Österreich seit 1945, Tradition, Zeitschrift für Firmengeschichte und Unternehmerbiographie Jg. 1957, Baden-Baden 1957, 172—192; Der Außenhandel der Habsburgermonarchie in der zweiten Hälfte des 18. Jahrhunderts, Der Stand der Manufakturen in den deutschen Erbländern der Habsburgermonarchie am Ende des 18. Jahrhunderts (Forschungen zur Sozial- und Wirtschaftsgeschichte, herausgegeben von F. Lütge, Bd. 6., Stuttgart 1964, 61—98, 110—176); Die Landstände der österreichischen Länder. Zusammensetzung, Organisation und Leistung im 16.-18. Jahrhundert, Jahrbuch für Landeskunde von Niederösterreich 36., 1964, 989—1035; Die Bedeutung des Zollregals für die Ausbildung der Landeshoheit im Südosten des Reiches, Festschrift H. Aubin, 1965; Zollwesen und Verkehr in den österr. Alpenländern bis um 1300. Mitteilungen des Instituts für österr. Geschichtsforschung 1965, zv. 2.; Die Anfänge der Wirtschaftsgeschichte in den österr. Ländern, Tiroler Heimat 29/30, 1965/66 (Festschrift Hans Kramer) 111—129; Die Wirtschaftsgeschichte an Österreichs Hochschulen bis zum Ende des ersten Weltkrieges; v. Wirtschaft, Geschichte und Wirtschaftsgeschichte, Festschrift zum 65. Geburtstag von Friedrich Lütge, Stuttgart 1966, 407—429. — 4. ADvKD, Nö Herrschaftsakten, Fasz. M 54 a, fol. 502—520. — 5. ADvKD Gedenkbuch 32, fol. 115—116. — 6. F. Krones, Die landesfürstlichen und landschaftlichen Patente Maximilians und

Ferdinands I., Beiträge zur Kunde steiermärkischer Geschichtsquellen 19, 1883, 22, 25. — 7. M. S. D. LVI. 366, 489. — 8. Boh od nem. bachen, pomeni gnjat ali prekajeno slanino. — 9. Gedenkbuch 49, fol. 316, ADvKD. — 10. O. Stolz, Geschichte des Zollwesens, Verkehrs und Handels in Tirol und Vorarlberg von den Anfängen bis ins XX. Jahrhundert, Schlern Schriften Bd. 108. Innsbruck 1953, 141. — 11. ASLj, registraturni protokol II. fol. 264 (1528, 5. april). — 12. ASLj, registraturni protokol III. fol. 13 (1531, 24. maja). — 13. DAGr, registraturna knjiga dvorne komore 1531, fol. 93' (1531, 18. julija). — 14. M. S. D. LVI 319 sl. (1532, 3. junij). — 15. Carniola I. (1908), 149 (1532, 24. aprila). — 16. DAGr, registraturna knjiga dvorne komore 1538, fol. 82 (1538, 26. julija). — 17. MALj, Cod. I/7, fol. 8 (1548, 9. marca). — 18. KrSM VI. 14, VII. 195. — 19. MALj, Cod. I/4, fol. 19 (1541, 25. febr.), 24' (1541, 8. marca), 58' (1541, 29. aprila), I/5, fol. 136 (1545, 13. julija), I/6, fol. 15' (1547, 13. maja), 47 (1547, 23. septembra), I/8, fol. 19 (1551, 3. februarja), 39 (1551, 27. febr.), 42 (isti dan), 143' (1552, 6. maja), 165 (1552, 12. avgusta), 172' (1552, 17. sept.), 187—188' (1552, 22. oktobra), 193' (1552, 5. december), I/9, fol. 199 (1569, 12. maja), I/10, fol. 179' (1570), I/11, fol. 19', 87', 149 (1571); KrSM VI. 13, 900 Jahre Villach, Villach 1960, 498, 510. — 20. Nuntiaturreportage aus Deutschland, Abt. II. Bd. 4. Nuntius Delfino 1564—1565, Wien 1914, str. CXXI. — 21. Primspise za zgodovino idrijskega rudnika iz ADvKD v ASLj pod datumom: 1565, 23. januar. — 22. MALj, Cod. I/4, fol. 77 (1541, 27. maja), I/5, fol. 91' (1545, 6. marca), 190' (1545, 11. septembra), I/6, fol. 62—63 (1547, 2. dec.), I/7, fol. 14' (1548, 16. marca), 133' (1549, 15. marca), 159' (1549, 27. maja), 165' (1549, 21. junija), 174 (1549, 12. julija), I/8, fol. 126' (1552, 11. marca), 131' (1552, 18. marca), 183 (1552, 7. oktobra), I/9, fol. 51' (1568, 27. februar), 71' (1568, 2. aprila), KrSM VI. 143. — 23. MALj, Cod. I/6, fol. 27 (1547, 5. avgust), I/9, fol. 150' (1568, 26. novembra). — 24. Npr. z Antonom Gajonom in njegovim bratom Vincencem, MALj, Cod. I/7, fol. 22'—23 (1548, 11. sept.), 24' (20. sept.), 32'—33 (26. okt.), 61—62 (3. nov.), 70—72 (23. nov.), 109 (1549, 8. febr.), 110'—111 (11. febr.), I/9, fol. 20—21' (1568, 23. jan.), 29'—33 (6. febr.), 52—53 (4. marca), 53'—55 (5. marca), 61—63 (19. marca), 73—73' (5. aprila); z Antonom de Bossis Cod. I/7, fol. 78' (1548, 7. dec.). — 25. MALj, Cod. I/4, fol. 115 (1541, 13. sept.), I/5, fol. 30', 103—103', 114'—115, 116'—117, 128—128', 130, 181 (vse iz leta 1544/45), I/6, fol. 70—70', 73', 74' (1548). — 26. Th. Elze, Primus Trubers Briefe, Tübingen 1897, 67, 115, 476; M. Rupel, Nove najdbe naših protestantik XVI. stoletja, Dela SAZU 7, Lj. 1954, 22; isti, Dva Trubarjeva računa, Slavistična revija VIII (1955), 107. — 27. KrSM VII (1940) 112—117, 142—150, 206—214; prim. še Kr. I. 31, XI, 141; VI. Fabjančič, Knjiga sodnikov in županov, rkp. v MALj I. 207, 209—211, 244. — 28. F. Gestrin, o. d. 114, 116, 143, 185. — 29. F. Gestrin, o. d. 185. — 30. MALj, Cod. I/6, fol. 57 (1547, 4. novembra), I/7, fol. 145 (1549, 29. marca), KrSM VI. 198. — 31. MALj,

Cod. I/9, fol. 177—177' (1569, 4. maja). — 32. MALj, Cod. I/1, fol. 77 (1523, 31. jul.), 123—124 (1526, 27. aprila), 126 (1526, 13. jul.); ASLj, fasc. stare listine, št. 74 (1526, pred 7. nov.). — 33. VI. Fabjančič, Nekaj ljubljanskih županov iz začetka 16. stoletja, KrSM VI. (1939), 195 sl., MALj, Cod. I/1, fol. 77, 123, 126, I/2, fol. 110. — 34. MALj, Cod. I/4, fol. 19 (1541, 25. febr.), 24' (8. marca), 58' (29. aprila), 63 (2. maja), I/5, fol. 12 (1544, 1. febr.), 16—17 (1544, 22. febr.), 29' (21. marca), 86 (1545, 13. febr.), 87 (13. febr.), 105 (8. maja), 113 (10. maja), 115'—116 (1. junija), 123' (3. julija); KrSM VII. (1940) 115. — 35. VI. Fabjančič, Knjiga sodnikov in županov I. 256, 258—259, 287, rkp. MALj; Cod. I/13, fol. 100 (1588, 20. maja). — 36. 900 Jahre Villach, Villach 1960, 499—500, 522; KrSM VII. 147. — 37. HA Reka, Kancelarska knjiga 1575—1577, fol. 27 (1575, 7. julij). — 38. VI. Fabjančič, o. rkp. I. 241—243, 256, 296, sl., 301, KrSM IV. 139, VII, 13, 112, 117; Fr. Kidrič, Slov. biografski leksikon I. 341 sl. — 39. Alf. Müllner, Geschichte des Eisens in Krain, Görz und Istrien, Wien 1909, 139, 388, 401, 403 sl. — 40. VI. Fabjančič, o. rkp. I. 303 sl. — 41. MALj, Cod. I/4, fol. 48' (1541, 8. aprila). — 42. Npr. Petra Laserja (MALj, Cod. I/1, fol. 112, 1525, 12. marca), zlatarja Bernharda Ederja (Cod. I/3, fol. 47, 1537, 9. marca), Gregorja Kegla (Cod. I/4, fol. 67, 1541, 6. maja, 107. 19. avgusta). — 43. ASLj, Vic. A. F/I 74 (1537, 26. junij, 4. avgust, 4. september, 2. december), MALj, Cod. I/7, fol. 21 (1548, 7. sept.). — 44. VI. Fabjančič, o. rkp. I. 167—172, 186—189, 196, 201, 204—205, 213, KrSM VI. 11—13, 98, 132, 196, 198, VII. 114 sl. Kr. I. (1953) 30, F. Gestrin, o. d. 116, 900 Jahre Villach, Villach 1960, 495—498, 1. Jahrbuch des Museums der Stadt Villach, Villach 1964, 97—99. — 45. MALj, Cod. I/3, fol. 36 (1537, 12. jan.), 115 (3. sept.), 123' (5. okt.). — 46. 900 Jahre Villach, Villach 1960, 497, MALj, Cod. I/6, fol. 15 (1547, 13. maja), I/7, fol. 177' (1549, 15. julija). — 47. Alf. Müllner, o. d. 130, 135, 382 sl., 393, 399—401, H. Wiessner, Geschichte des Kärntner Bergbaues III. Bd., Archiv f. vaterl. Geschichte und Topographie Kärntens 41—42, Klagenfurt 1953, 246. — 48. ASLj, Vizedomverhandlungen 1562, 185 sl., 188 sl. (1562, 27. januar). — 49. MALj, Cod. I/6, fol. 45' (1547, 23. septembra). — 50. ASLj, Vic. A. F/I 74 (1537, 25. in 28. febr., 25. sept.) — 51. MALj, Cod. I/6, 98, 136, I/7, fol. 24, 103', I/8, fol. 59', 117', 144. — 52. ASLj, Stanovski a., fasc. 123 a (1541, 19. junij). — 53. Istotam, fasc. 123 b (1543, 15. maja). — 54. KrSM VI. 195. — 55. ASLj, Vic. A. F/I 74 (1537, 8. in 29. jan., 12. marca, 8. maj, 11. in 25. november). — 56. MALj, Cod. I/7, fol. 3 (1548, 25. febr.), 113 (1549, 15. febr.), 123 (25. febr.). — 57. MALj, Cod. I/4, fol. 44' (1541, 7. april). — 58. MALj, Cod. I/5, fol. 18 (1544, 29. febr.), I/6, fol. 104 (1548, 25. maja). Isto leto je bil skrbnik otrok Petra Lombarda, naslednje leto Janža Tischlerja; prim. KrSM VI. 194, VII. 13. — 59. MHCZ XIII. 253. — 60. Kr. I (1953) 31. — 61. MALj, Cod. I/6, fol. 62' (1547, 2. dec.). — 62. MALj, Cod. I/6, fol. 103—103' (1548, 24. maja), KrSM VI. 133. — 63. 1567, 26. junij, listina ASLj. --

64. MALj, Cod. I/9, (1568) fol. 18, 18', 23, 33', 44', 50', 61'—62, 69, 74—74'. — 65. MALj, Cod. I/10, fol. 178' (1570, 24. nov.). — 66. MSHSM 40, 351 (1549, 17. oktobra). — 67. MALj, Cod. I/6, fol. 149 (1547, 11. marca), I/7, fol. 92 (1549, 25. jan.). — 68. MHCZ XIV. 295, 309 (1534), 74 (1535), 90 (1537), 312 (1548), XIII. 256 (1558), 258 (1559) XIV. 254 (1583), 378 (1591), 442 (1592). — 69. MHCZ III. 93, XIV. 3, 17, 93, 110. — 70. MHCZ XIV. 163. — 71. ADvKD, Gedenkbuch 28, fol. 354' (1526, 22. nov.), ASLj, Vic. A. F/I 74 se omenja 1527, 17. sept, tovor barvila (Waitgarn). — 72. M. S. D. XLIII. 704—705 = MSHSM 33. 77 (1527, 8. jan.). — 73. MHCZ XII. 96 (1531, 6. april). — 74. ADvKD, Gedenkbuch 57, fol. 86—86' (1545, 18. junij). — 75. MHCZ XII. 289, 455—457, 458—460. — 76. MHCZ XIII. 99, 104, 108, 110 sl., 113 sl., 116, 121 sl., 125, 128 sl., 131, 135, 137, 140—143, 146 sl., 149 sl., 154, 156 sl., 161 sl., 164, 166, 180, 182 sl., 185 sl., 188 sl., 192 sl., 195, 201. — 77. MHCZ XIII. 4, 9, 11, 12. — 78. HA Reka, Kancelarska knjiga 1544—1546, fol. 219 (1545, 20. jul.). — 79. MALj, Cod. I/3, fol. 16'—17, I/4, fol. 63, 63', 64, 90'—93, 125, 129, I/7, fol. 31'. — 80. MALj, Cod. I/2, fol. 29 (1528, 29. jan.). — 81. ADvKD, Gedenkbuch 59, fol. 187 (1546, 2. jan.). — 82. VI. Fabjančič, o. rkp. I. 184 sl., KrSM VII. 117. — 83. KrSM VI. (1939) 7—14, 97—99, 131—134. — 84. 900 Jahre Villach, Villach 1960, 482—485. — 85. MHCZ XIII. 287. — 86. MALj, Cod. I/9, fol. 224' (1569, 15. julija), 233'—234 (1569, 5. avg.), VI. Fabjančič, o. rkp. I. 303 sl. — 87. F. Gestrin, o. d. 161, ASLj, Vic. A. F/I 74 (1537, 15. jan., 6. in 17. april, 5. junij, 13. avgust, 10. dec.) (1540, 20. in 21. jan., 4. in 19. febr., 9. in 22. marec, 28. in 30. maj, 11. in 26. junij). — 88. MALj, Cod. I/5 (1546), fol. 118, 121', I/6, fol. 23, 37 (1547). — 89. MALj, Cod. I/5, fol. 125'. — 90. Alf. Müllner, o. d. 129. — 91. F. Gestrin, o. d. 185, ASLj, Vic. A. F/I 74. — 92. VI. Fabjančič, o. rkp. I. 228, 229—231, 244, 273, 276, 290. — 93. F. Gestrin, o. d. 163; popravi tiskovno napako: Gerove v »Genove«. ASLj, Vic. A. F/I 90; ADvKD, Gedenkbuch 29, fol. 180 (1527, 1. avgust). — 94. MALj, Cod. I/7, fol. 31—31' (1548, 14. oktober). — 95. R. Ehrenberg, Das Zeitalter der Fugger, Geldkapital und Creditverkehr im 16. Jahrhundert I. Jena 1912, 329, 344 sl., 349, 351 sl. — 96. MALj, Cod. I/4, fol. 37 (1541, 1. aprila), 38—39 (isti dan), 64'—65 (6. maja), 68 (10. maja), 69 (13. maja), 76 (23. maja), 83 (20. junija). — 97. MALj, Cod. I/6, fol. 145' (1547, 4. marca), 160 (25. marca), 10 (29. aprila), 11 (6. maja). — 98. MALj, Cod. I/8, fol. 60 (1551, 8. maja), 121' (1552, 19. febr.), 127 (11. marca), 166' (12. avgusta), 177' (28. septembra). — 99. Alf. Müllner, o. d. 398, 382—383, 399. — 100. MALj, Cod. I/2, fol. 121—122 (1529, 18. junij), I/3, fol. 43'—44 (1537, 26. jan.). — 101. MALj,

Cod. I/3, fol. 67 (1537, 13. april), 70' (4. maja), 103' (20. julij), 143'—144 (17. dec.), I/5, fol. 101—102', 147' (1545, 21. avgusta). — 102. MALj, Cod. I/3, fol. 104—104' (1537, 23. julij), I/4, fol. 24' (1541, 8. marca), I/5, fol. 13, 16 (1544, 8. in 22. febr.). — 103. 900 Jahre Villach, Villach 1960, 496, 521. — 104. MHH I/29, 393—394 (1556, 29. jul.). — 105. Istotam, 563—564 (1561, 27. aprila). — 106. MALj, Cod. I/10, fol. 178' (1570, 24. nov.). — 107. P. v. Radics, Joh. Weikhard Freiherr v. Valvasor, Ljubljana 1910, 3—11, 900 Jahre Villach, Villach 1960, 496. — 108. MALj, Cod. I/6, fol. 4' (1547, 28. januarja). — 109. MALj, Cod. I/6, fol. 148 (1547, 11. marca). — 110. MALj, Cod. I/6, fol. 11 (1547, 6. maja). — 111. MALj, Cod. I/8, fol. 84 (1551, 17. sept.). — 112. 1531, 22. februarja, DAD, Turcica I. Karton 2. — 113. 1532, s. d., 8., 12. maj, 13. julij, ravnotam. — 114. 1550, 26. maja, ravnotam, Karton 8. — 115. KrSM VI. 11—13, 132, VII. 13, 114, Kr. I. 28, VI. Fabjančič, o. rkp. I. 192—193, 198—199, F. Gestrin, o. d. 116, 900 Jahre Villach, Villach 1960, 496, 522, 1. Jahrbuch des Museums der Stadt Villach, Villach 1964, 97. — 116. Fritz Rörig, Mittelalterliche Weltwirtschaft. Blüte und Ende einer Weltwirtschaftsperiode. Kieler Vorträge herausgegeben von Prof. dr. R. Harms, Bd. 40, Jena 1933, 36 sl., MALj, Cod. I/2, f. 118, 120—121 (1529, 4. junij, 16. julij). Bransitur je prodal pred l. 1529 tekstilno blago Giovanni Maria Bonnicelliju v Ljubljani proti zadolžnici za 190 dukatov, ki jo je prevzel Volbenk Pož in toži dolžnika pred mestnim sodiščem. K. Lanz, Correspondenz des Kaisers Karl V. Bd. I. Leipzig 1844, 355 sl.: Giovanni Balbi, ki ga je poslal cesar k perzijskemu šahu Ismaelu, sporoča 1529, 27. novembra iz Amana, da je bil z Robertom Bransiturom skupaj.

KRATICE:

ADvKD = Arhiv dvorne komore na Dunaju (Hofkammerarchiv, Wien)
 ASLj = Arhiv Slovenije, Ljubljana
 DAD = Državni arhiv na Dunaju odd. Haus-, Hof- und Staatsarchiv
 DAGr = Deželni arhiv v Gradcu
 HA = Historijski arhiv na Reki
 Kr. = Kronika
 KrSM = Kronika slovenskih mest
 MHCZ = Monumenta historica liberae regiae civitatis Zagrabiae
 MHH = Monumenta Hungariae historica, Series I. Diplomataria
 M. S. D. = Marino Sanuto, Diarii, Venezia 1879—1903
 MSHSM = Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium, Zagreb